

Nr 80.

Av herr **Nilsson, Petrus, m. fl.**, om utförande av fiskehamnsanläggningen vid *Byxelkrok*.

Redan vid 1911 års riksdag fattades beslut att ett antal fiskehamnar vid rikets kuster skulle genom statsverkets försorg byggas och underhållas. Bland dessa företag, vilkas antal slutligen vid följande riksdagar bestämdes till 26, har alltså befunnit sig Byxelkroks hamn på Öland. Ty även sedan den fastställda hamnbyggnadsplanen på grund av statsfinansiella skäl icke ansågs böra genomföras i full utsträckning samt Kungl. Maj:t med anledning därav den 26 maj 1922 anbefallt en ny utredning rörande statens fiskehamnsbyggnadsverksamhet och de ekonomiska förutsättningarna för densamma, hemställdes av den för ändamålet utsedda utredningskommissionen, bestående av lantbruksstyrelsen och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt tre särskilda tillkallade sakkunnige — redaktören G. Rosén, landshövdingen Sven Lübeck och hamnöverdirektören K. E. Petersson — bland annat, att Byxelkroks fiskehamn borde bringas till utförande, i sammanhang varmed till Kungl. Maj:t överlämnades plan för hamnbygget med en beräknad kostnad av 529,000 kronor. Med bifall till en i anslutning till utredningskommissionens förslag framlagd proposition *beslöt* 1923 års riksdag, att Byxelkroks hamn skulle jämte fem andra hamnbyggnader utföras i viss angiven ordningsföljd, så att de inom Kalmar län belägna Värskär och Byxelkrok skulle komma till utförande såsom respektive nr 5 och nr 6. Samma riksdag beviljade dessutom till ifrågavarande sex hamnföretag, vilka alla tillhörde fiskehamnsgrupp I, ett extra reservationsanslag av 600,000 kronor för budgetåret 1923/1924. Kungl. Maj:t fastställde därefter ovanberörda arbetsplan för anläggningen vid Byxelkrok med en beräknad kostnad av 529,000 kronor.

Den av riksdagen beslutade planen för statens fiskehamnsbygge har sedermera i stort sett följts. Endast den förändringen i avseende på ordningsföljden har vidtagits, att 1928 års riksdag ansett, att en fiskehamnsbyggnad vid Torekov i Kristianstads län borde komma ifråga till utförande framför Byxelkrok. Då emellertid de till fiskehamnsgruppen I hörande hamnbyggnaderna, vilka enligt riksdagens beslut skola föregå anläggningen vid Byxelkrok, numera antingen fullbordats eller äro under arbete för att

snart färdigställas, synes tiden vara inne, att anslag beredes för anläggning av den av riksdagen redan år 1911 beslutade hamnen vid Byxelkrok, vilken sålunda enligt nyssnämnda av riksdagen beslutade plan nu står först i ordningen att utbyggas.

Den år 1923 fastställda arbetsplanen för Byxelkroks hamnbyggnad har sedermera reviderats. Efter väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förordnande har nämligen av ingenjören Sven L. Segerfors uppgjorts ett nytt, i viss mån begränsat förslag, vars företräden i vissa avseenden framför de tidigare av samma styrelse vitsordats. Detta förslag — slutade på en beräknad kostnad av allenast 264,000 kronor — innebär dels en kostnadsminskning av 265,000 kronor och dels ett bättre utnyttjande av det norra av de båda rev, som bilda den naturliga hamnen vid Byxelkrok. Ortsbefolkningen, som hörts över detta förslag, har enhälligt uttalat sig för detsammans genomförande.

I en till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet avgiven, den 12 november 1929 dagtecknad P. M. förordar väg- och vattenbyggnadsstyrelsens chef, överdirektören Fr. Enblom, utförandet av hamnanläggningen vid Byxelkrok i flera byggnadsstadier.

Häri genom bleve det enligt Enbloms åsikt möjligt att nedbringa första anläggningskostnaden till det minsta möjliga och att därefter i mån av erfarenhet om utvecklingen och behovet kunna bygga vidare enligt den uppgjorda planen, vilken även den efter vunnen erfarenhet kunde förbättras. I ett första byggnadsstadium skulle enligt Enbloms mening en i planen ingående 80 meter lång vågbrytare kunna uteslutas, varigenom anläggningskostnaden skulle kunna nedbringas från 264,000 kronor till 170,000 kronor. Den sålunda till uteslutning vid första utbygget föreslagna yttre delen av vågbrytaren borde såsom ett andra byggnadsstadium utföras, så snart en ökad trafik krävde ökat utrymme i hamnen eller ökat skydd mot stormar. Den uppdelning av de i planen avsedda arbetena på två särskilda byggnadsstadier, som sålunda ifrågasatts, omnämnes av vederbörande departementschef i 1930 års statsverksproposition. Ortsbefolkningen har vid av länsstyrelsen utlyst möte den 15 juli 1930 förklarat sig ej hava något att erinra mot detta förslag.

Behövligheten av en betryggande hamn vid Byxelkrok för fiskets rationella bedrivande samt för främjande av en ordnad varuavsättning finna vi vara alldeles uppenbar. Denna uppfattning delas också av de många myndigheter och sakkunnige, vilka uttalat sig i frågan och som med stöd av ingående utredningar enhälligt tillstyrkt tillkomsten av denna hamn. Under tiden sedan år 1911, då riksdagen första gången beslöt inrättandet av Byxelkroks hamn, hava i talrika yttranden även från andra håll påvisats behovet och nyttan av denna hamn och enstämmiga uttalanden gjorts till förmån för densamma. Härtill kommer Ortsbefolkningens starka intresse och offervilja, som i alltjämt stegrad grad varit inriktade på en lösning av frågan.

Det av riksdagen förutsatta villkoret om bidrag med 15 procent av kostnaden från kommun och landsting är vederbörligen uppfyllt. Detta betyder bland annat, att Böda lilla socken med omkring 1,500 innevånare beslutat anvisa 26,400 kronor för ändamålet. Också anförde riksdagen i skrivelse 1928 nr 6 A punkt 22, att man icke borde förbise det stora intresse, som ortsbefolkningen ådagalagt för tillkomsten av ifrågavarande nya hamn.

På grund av statsfinansiella förhållanden framlades icke proposition om anslag till Byxelkroks hamnbygge vare sig till 1928 eller 1929 eller 1930 års riksdag. Då med anledning härav motion vid 1928 års riksdag väcktes om anslag för ändamålet, förklarade riksdagen i enlighet med statsutskottets hemställan sig förvänta, att Kungl. Maj:t fortfarande skulle hava sin uppmärksamhet riktad på denna angelägenhet och icke underlåta att för riksdagen framlägga förslag i ämnet, så snart förhållandena det medgäve.

Enär en till 1930 års riksdag förväntad proposition i ämnet icke framlades, har länsstyrelsen i Kalmar län funnit lämpligt föranstalta om en komplettering av den redan förebragta utredningen rörande Byxelkroks hamnfråga. I sådant avseende har länsstyrelsen den 15 nästlidne juli hållit ett sammanträde med befolkningen i Böda och Högby socknar. Av det därvid förda protokollet framgår, att intresset i orten för tillkomsten av en fiskehamn vid Byxelkrok nu vore större än någonsin tillförne, då frågan varit på tal, och att densamma ej längre kunde undvaras, därest man ville främja ortens utveckling. En enhällig folkopinion krävde förverkligandet av detta länge närda önskemål, varjämte enstämmigt vitsordades nyttan och betydelsen av föreslagna hamnanläggningen.

Vidare har länsstyrelsen låtit genom vederbörande fiskerikonsulent föranstalta om ytterligare utredning angående omfattningen och betydelsen av det nuvarande fisket vid Byxelkrok och dess närhet, antalet med fiske där sysselsatta personer samt fiskeflottans storlek och beskaffenhet m. m. Fiskerikonsulenten har till länsstyrelsen inkommit med följande till riktigheten kontrollerade uppgifter: Vid Byxelkrok finnas 87 båtlag, omfattande 172 fiskande, av vilka 16 äro yrkesfiskare och 156 binäringsfiskare. Fiskebåtarnas antal uppgår till 94, av vilka 88 äro utan och 6 med motor. Sammanlagda värdet å båtarna utgör, lågt beräknat, 19,500 kronor. I orten finnas 60 stycken ålbottengarn, 385 ålryssjor och ålhommor, 875 nät av olika slag, 400 sillgarn samt en större not. Dessa fiskredskap beräknas hava vid inköp kostat sammanlagt 162,200 kronor samt all övrig använd redskap omkring 20,000 kronor. Tillika finnas vid Byxelkrok 43 stycken för fisket avsedda större och mindre sjöbodrar.

Trots frånvaron av en skyddad och tillräckligt djup hamn bedrives sålunda redan nu ett avsevärt fiske vid Byxelkrok. Fullt säkra uppgifter rörande fångstmängden och fångstvärdet ha emellertid ej stått att vinna, utan få vi härutinnan hänvisa till den årligen avlämnade fiskeristatistiken, som dock icke kan anses fullt tillförlitlig. Sålunda påstås fångstens storlek

och värde vara avsevärt större, än vad statistiken utvisar. På grund av ovan angivna förhållanden är emellertid uppenbart, att fiske för närvarande endast kan bedrivas i begränsad omfattning med små båtar, som äro odugliga för fiske till havs. För att fisket vid Byxelkrok skall gå framåt måste det, såsom befolkningen och fiskets målsmän upprepade gånger framhållit, även kunna förläggas till platser ute på öppna havet. Härför erfordras emellertid större båtar, och sådana kunna icke komma till användning, så länge en hamn, som kan bereda dem skydd, saknas. Denna brist har, enligt vad i orten uppgivits, redan föranlett, att många yngre med fisket sysselsatta personer emigrerat, och det är att befara att fisket kommer att gå tillbaka, därest hamnen icke snart kommer till stånd. I sammanhang härmed bör även särskilt framhållas betydelsen under nu rådande förhållanden både för orten och stora delar av länets fastland av en skydds- och nödhamn i Byxelkrok. Även av fastlandsfiskare bedrivs fiske vid norra Öland.

Vid undersökningar genom lantbruksstyrelsens försorg har konstaterats, att tillgången på fisk vid norra Öland, särskilt mellan Öland och Gotland, är ovanligt stor. Här föreligger alltså en betydande nationalekonomisk tillgång, som endast väntar på att utnyttjas. Hela norra Öland saknar för närvarande en användbar fiskehamn för storsjöfiske. Ingen annan plats på norra Öland har tillnärmelsevis samma naturliga och andra förutsättningar som Byxelkrok att bli en sådan hamn, som skulle få betydelse ej blott för fisket utan även för handeln och annat näringsliv å norra Öland och därigenom bli till en hävstång för ortens utveckling.

Slutligen må alldeles särskilt framhållas att ett snabbt igångsättande av ifrågavarande hamnbyggnad skulle vara ägnat att i icke oväsentlig grad avhjälpa den arbetslöshet, som tyvärr för närvarande i stor omfattning är rådande inom länet, ävensom de stora svårigheter, med vilka den inom länet förefintliga omfattande stenindustrien kämpar.

För budgetåret 1931/1932 har Kungl. Maj:t av riksdagen till statens fiskehamnar äskat ett extra reservationsanslag av 230,000 kronor. Därunder har dock ej inbegripits anslag till Byxelkroks hamn. Däremot har anslag begärts till utbyggnad av fiskehamnen i Nogersund, vilken dock icke finnes upptagen i omförmälda av riksdagen fastställda plan. Vederbörande statsråd har i statsverkspropositionen uttalat, att han av statsfinansiella skäl icke ansett sig kunna tillstyrka, att medel begärdes i vidare mån till företag inom fiskehamnsgruppen I.

Av vad som ovan anförts torde emellertid framgå, att det är ett trängande behov, att ifrågavarande hamnanläggning snart kommer till stånd, och de statsfinansiella skälen kunna enligt vår åsikt icke vara tillräcklig anledning till vidare uppskov med denna fråga, som i 10-tal år stått på dagordningen.

Enligt av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen verkställd beräkning bör för sistnämnda hamnbyggnad under första budgetåret nedläggas drygt halva

byggnadskostnaden för det första byggnadsstadiet eller cirka 100,000 kronor. Då emellertid beträffande denna hamnbyggnad, till skillnad från andra hamnbyggnader, den fördelen förefinnes, att vederbörande kommun och landsting förbundet sig att erlægga 15 % av den beräknade kostnaden, skulle av statsmedel för sagda budgetår blott erfordras 75,000 kronor.

Med stöd av det anförda få vi hemställa, att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition rörande anslagen till kommunikationsdepartementet i fråga om statens fiskehamnar måtte besluta,

att den av riksdagen senast år 1923 till anläggning beslutade hamnbyggnaden vid Byxelkrok, till vars utförande vederbörande kommun och landsting anslagit av riksdagen förutsatta penningbidrag, måtte enligt ingenjören Segerfors förslag bringas till utförande ävensom att detta, på sätt överdirektören Enblom förordat, måtte ske i två byggnadsstadier,

att bekräfta att hamnen vid Byxelkrok skall utföras och underhållas genom statens försorg samt att riksdagen till statens fiskehamnar för budgetåret 1931/1932 måtte anvisa ett extra reservationsanslag av 305,000 kronor, varav 75,000 kronor till en fiskehamn i Byxelkrok.

Stockholm den 22 januari 1931.

Petrus Nilsson. Carl Böberg. Ruben Wagnsson. Uno Wijkström.

Erik Anderson.

Gustaf W. Roos.

L. G. Bodin.
